

Lidská práva

Historie lidských práv

- Magna charta libertatum – 1215
 - první právní dokument omezující pravomoci panovníka vůči jeho poddaným
 - nejvýznamnější dokument v dlouhodobém historickém procesu vedoucím k současnému ústavnímu právu
 - pro moderní dobu je nejdůležitějším ustanovením Charty právo na legitimní a důstojné zacházení
- reformační hnutí – požadavek na svobodný výklad Písma a později na svobodu náboženského vyznání a svědomí
- Deklarace nezávislosti USA – 1776
 - rovnost všech lidí
 - nezcizitelná práva života, svobody a hledání osobního štěstí
 - moc vlád vychází ze souhlasu ovládaných
 - prospěšné a nejnutnější zákony pro veřejné blaho
- Deklarace práv člověka a občana – 1789
 - Lidé se rodí a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech.
 - Tato práva jsou: svoboda, vlastnictví, bezp. a právo na odpor proti útlaku.
 - Svoboda spočívá v tom, že každý může činit vše, co neškodí druhému.
- Bill of Rights – 1791
 - americká Listina práv – 10 dodatků doplňujících ústavu
 - Kongres nesmí uzákonit nějaké náboženství, ani žádné náboženství zakázat, nesmí omezovat svobodu projevu, tisku, shromažďovací a petiční.
- 10. 12. 1948 schválena Valným shromážděním OSN Všeobecná deklarace l. práv
 - označila všechny lidské bytosti za svobodné a rovnoprávné bez ohledu na pohlaví, rasu, národnost a náboženství
 - první mezinárodní dokument týkající se lidských práv
 - reakce na masové zločiny druhé světové války
 - jde o deklaraci, tj. dokument politicky závazný, bez faktické právní síly
 - 10. prosinec – Mezinárodní den lidských práv
 - Rada Evropy – evropská Úmluva o ochraně lidských práv a svobod (1950) → základ pro vytvoření Evropského soudu pro lidská práva a Evropské komise pro lidská práva, dnes stálý Soud
 - Komise pro lidská práva – orgán OSN, Ženeva, dnes Rada pro lidská práva
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (1966)
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech (1966)
- Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (Helsinky, 1975)
- Charta základních práv EU – základní práva občanů EU (2009)
- významná role organizací v oblasti ochrany lidských práv – Human Rights Watch, Amnesty International
- u nás – před rokem 1989 Charta 77, Československý helsinský výbor; v současnosti Člověk v tísni, Liga lidských práv

Atributy lidských práv a svobod

Lidská práva jsou...

- univerzální – platí pro všechny
- nezadatelná – nikdo se jich nemůže vzdát ve prospěch jiného
- nezrušitelná – platí navždy
- nezcizitelná – nikdo nemůže nikoho o jeho práva připravit
- nepromlčitelná – nikdo nemůže o svá práva přijít, pokud je neuplatňuje

Listina základní práv a svobod

- součástí ústavního pořádku ČR
- vyjádření vztahu mezi občanem a státem
- preambule (zdůraznění určitých práv) a šest hlav
- Hlava první – Obecná ustanovení
(obsahuje základní charakteristiku demokratického státu založenou na principech právního státu, vymezuje rovnost lidí před zákonem a v právech)
- Hlava druhá – Lidská práva a základní svobody (rozdělena na 2 oddíly)
 - Základní lidská práva a svobody – např. právo na život, zaručení osobní svobody, právo vlastnit majetek, nedotknutelnost obydlí, svoboda pohybu, myšlení a vyznání, ...
 - Politická práva – např. svoboda projevu, petiční právo, právo shromažďovací a sdružovací, právo podílet se na správě věcí veřejných, ...
- Hlava třetí – Práva národnostních a etnických menšin
(zaručuje práva příslušníkům národnostních a etnických menšin na našem území, např. právo rozvíjet vlastní kulturu, přijímat informace v mateřském jazyce, právo sdružovat se v národ. spolcích, právo na vzdělání v jejich jazyce, ...)
- Hlava čtvrtá – Hospodářská, sociální a kulturní práva
(např. právo na svobodnou volbu povolání, právo zaměstnanců na spravedlivou odměnu, právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, právo na ochranu zdraví, právo na vzdělání, právo na příznivé životní podmínky, právo na zapojení se v odborových organizacích, ...)
- Hlava pátá – Právo na soudní a jinou právní ochranu
(např. právo odepřít výpověď, právo na právní pomoc před soudy; tresty a trestné činy vymezuje pouze zákon; jen soud rozhoduje o vině a trestu; základní princip presumpce nevin)
- Hlava šestá – Ustanovení společná
(vysvětluje význam některých termínů použitých v dokumentu – např. kdo je občan)